

دانش و هنر در ایران باستان

درس ۲۴

پیشرفت های ایرانیان در چه چیزهایی نشان دهنده شکوه و عظمت تمدن کهن ایران است؟

پیشرفت های ایرانیان در دانش، هنر و معماری، جلوه هایی از شکوه و عظمت تمدن کهن ایران است. زبان و خط اساس گسترش

این دانش بوده است. در این درس به طور اختصار با این موضوعات آشنا می شوید.

اساس گسترش دانش ایران باستان چه بوده است؟

زبان پارسی (فارسی) در دوران مختلف تاریخی چه تغییراتی داشته است؟

از هنگام استقرار اقوام آریایی در سرزمین ایران، زبان فارسی زبان گفتاری و نوشتاری مردم این سرزمین بوده است و نویسندگان و

شاعران زیادی به این زبان نوشته و سروده اند. البته زبان فارسی در دوره های مختلف تاریخی تغییرات زیادی پیدا کرده است. زبان ایرانیان

در دوره هخامنشیان، «پارسی باستان» و در عصر اشکانیان و ساسانیان، «پارسی میانه» یا «پهلوی» بوده که با هم تفاوت هایی داشته اند.

بعدها در دوره اسلامی زبان «فارسی دری» رواج یافت. زبان رسمی امروز ما نیز فارسی دری است که با دو زبان قبلی شباهت هایی دارد.

فعالیت

۱- برای آنکه به برخی شباهت های زبان امروزی با پارسی باستان پی ببرید، کاربرگ شماره (۲۰) را در کلاس انجام دهید.

بر عهده دانش آموز

۲- تحقیق کنید در کدام کشورها به جز ایران، مردم به زبان فارسی صحبت می کنند؟

در کشورهای افغانستان تاجیکستان به صورت رسمی به زبان فارسی صحبت می کنند.

اصل ۱۵ قانون اساسی می گوید: اصل ۱۵ قانون اساسی در مورد چیست؟

زبان و خط رسمی و مشترک مردم ایران فارسی است. اسناد و مکاتبات و متون رسمی و

کتب درسی باید با این زبان و خط باشد ولی استفاده از زبان های محلی و قومی در

مطبوعات و رسانه های گروهی و تدریس ادبیات آنها در مدارس در کنار زبان فارسی

آزاد است.

خط

پیش تر خواندید که قبل از مهاجرت آریایی ها، تمدن های باستانی ایران همچون ایلام، صاحب خط بوده اند. در زمان هخامنشیان، در زمان هخامنشیان ایرانیان در چه خطی تغییرات زیادی ایجاد کردند؟

ایرانیان «خط میخی» را از اقوام بین النهرین اقتباس کردند و تغییرات زیادی در آن به وجود آوردند. کتیبه های به جا مانده از دوره

هخامنشیان در بیستون و تخت جمشید به زبان پارسی باستان و با خط میخی نوشته شده است. در دوره های اشکانیان و ساسانیان، خط

در دوره اشکانیان و ساسانیان چه خطی رایج بود؟

پهلوی رایج بود.

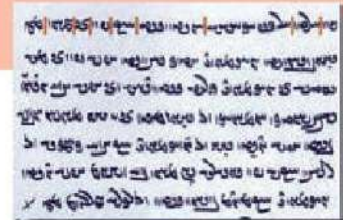

تمدن جیرفت

تمدن ایلام

هخامنشیان

ساسانیان

برای اینکه حساب مالیات ها و داد و ستدها را نگه داری کنند از نوشتن استفاده کردند.

با اختراع خط انسان توانست دانش خود را ثبت کند و از نابودی آن جلوگیری کند.

فعالیت

- ۳- همفکری کنید و بگویید چه نیازهایی باعث اختراع خط شد؟ اگر خط نبود چه کمبودهایی در جوامع پدید می آمد؟
- ۴- به تصویر خط در دوره هخامنشیان توجه کنید و بگویید چرا به این خط، خط میخی می گویند؟
چون ملامت های آن شبیه به میخ بود
- ۵- به شکل خط ایلامیان توجه کنید و بگویید چه نوع خطی بوده است؟
خط میخی
- ۶- کاربرگ شماره (۲۱) انواع خط را در کلاس انجام دهید.
بر عهده دانش آموز

کتیبه به خط پهلوی

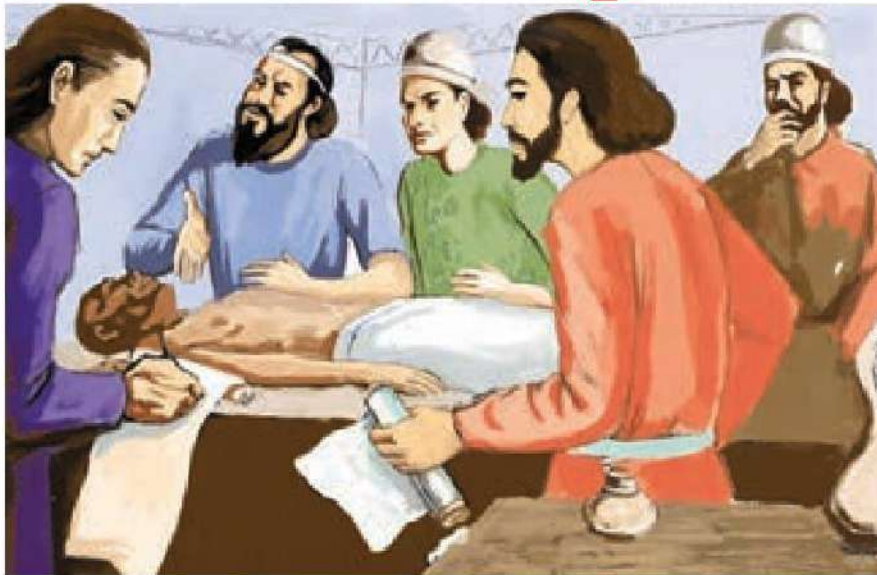
کتیبه به خط میخی

در مورد دانش ایرانیان باستان توضیح دهید.

ایرانیان باستان در علوم و فنون مختلف پیشرفت‌های چشمگیری داشتند. ساختن بناهای عظیم و محکم، سدها، پل‌ها، ابزارها و وسایل مختلف زندگی که به دست ایرانیان ابداع شده، نشان می‌دهد آنها با علوم گوناگونی چون ریاضی، هندسه، زمین‌شناسی و... آشنا بوده‌اند.

چرا ایرانیان باستان تقویم خورشیدی (شمسی) را به وجود آوردند؟
ایرانیان باستان در علم نجوم پیشرفت کرده و باسنجش و تعیین زمان به خوبی آشنا بودند و چون برای فعالیت‌های کشاورزی که در فصول خاصی از سال انجام می‌گرفت به تقویم نیاز داشتند، تقویم خورشیدی (شمسی) را به وجود آوردند و سال را به ۱۲ ماه ۳۰ روزه تقسیم کردند و پنج روز پایانی سال را جداگانه به حساب آوردند. این تقویم از کم‌نظیرترین تقویم‌های دنیا است.

ایرانیان در پزشکی نیز پیشرفت کرده بودند و خواص درمانی گیاهان را می‌شناختند. در بخشی از کتاب اوستا از سه نوع پزشک در بخشی از کتاب اوستا از چند نوع پزشک نام برده شده است؟
جراح، پزشک معمولی و پزشک دعا که با دعای مقدس باطن افراد را درمان می‌کند، نام برده شده است. در دوره ساسانیان، شاپور در چه دوره‌ای یکی از قدیمی‌ترین مدارس پزشکی جهان ایجاد شد؟
ساسانی در شهر جندی‌شاپور (در خوزستان کنونی) مدرسه‌های پزشکی و بیمارستانی تأسیس نمود که یکی از قدیمی‌ترین مدارس پزشکی جهان به شمار می‌روند. او از دانشمندان و استادان برجسته دیگر کشورهای آن روز نیز برای تدریس در این دانشگاه دعوت می‌کرد. در این مدرسه جندی‌شاپور چه علوم تدریس می‌شد؟
این مدرسه بزرگ علاوه بر پزشکی، نجوم، ریاضیات، موسیقی، شیمی (کیمیگری) و... تدریس می‌شد.

یک نقاشی از حضور پزشکان بر بالین یک بیمار در دانشگاه جندی‌شاپور

در مورد هنر ایرانیان باستان توضیح دهید.

در عصر باستان، صنعتگران و هنرمندان آثار بسیار زیبا و ظریفی به وجود آوردند. آنها در رشته‌های گوناگون چون سفالگری، پارچه‌بافی، قالی‌بافی، فلزکاری، چرم‌سازی، زرگری، کاشی‌کاری، سنگ‌بری، حجاری، قلم‌زنی، منبت‌کاری، موسیقی، نقاشی و... مهارت داشتند.

هخامنشیان

اشکانیان

ساسانیان

به دانش و فن ریخته‌گری و قالب ریزی مسلط بوده‌اند که توانسته‌اند چنین ظروفی بسازند -

نوی و مهارت هنری بالایی داشته‌اند که توانسته‌اند ظروفی با چنان ظرافت، دقت و زیبایی طراحی کنند -

در طراحی و محاسبات هندسی تبحر داشته‌اند (شناخت فلزات، ذوب و استخراج فلزات، ریخته‌گری و قالب ریزی، طراحی و ذوق هنری، محاسبات هندسی، سفال‌گری)

دسته گلدان بز طلایی

ارابه طلایی

ریتون (تکوک) شیر غزان

چراغ روغن سوز سرامیکی

ریتون (تکوک) نقره‌ای

بشقاب نقره‌ای با روکش طلا

تنگ نقره‌ای

پارچ نقره و طلا

فعالیت

۷- همفکری کنید و با توجه به تصویر ابزار و وسایل در بالای صفحه، مهارت‌ها و هنرهایی را که در ساختن وسایل به کار رفته

است، فهرست کنید. مثال: دسته گلدان بز طلایی: فلزکاری، کنده کاری، ...

در مورد معماری ایرانیان باستان توضیح دهید

معماری: ایرانیان با توجه به شرایط آب و هوایی و مصالحی که در

منطقه آنها بود، خانه‌های خود را از سنگ، چوب و خشت می‌ساختند.

با تأسیس امپراتوری‌های بزرگ و ساختن شهرها به تدریج بناهای

بزرگ و باشکوهی چون کاخ‌ها، آرامگاه‌ها و آتشکده‌ها ساخته شدند.

برخی از این بناها مانند تخت جمشید از نظر معماری، وسعت و

کدام بناها پیشرفت ایرانیان باستان در معماری را نشان می‌دهند؟

عظمت، شهرت جهانی دارند. علاوه بر تخت جمشید، هگمتانه، پاسارگاد،

تخت سلیمان، طاق بستان و طاق کسری از بناهایی هستند که پیشرفت

ایرانیان را در معماری نشان می‌دهند.

طاق بستان - کرمانشاه

فعالیت

۸- به نظر شما چرا از خانه‌های مردم معمولی آن دوران نمونه‌های بسیار کمی مانده، اما بقایای کاخ‌ها، آتشکده‌ها و ...

هنوز باقی است؟

چون برای ساخت کاخ و آتشکده و غیره از سنگ آذین استفاده میکردند اما برای ساخت خانه های معمولی از مصالح غیر مقاوم از قبیل خشت استفاده می کردند همین دلیل خانه های معمولی نبودند..

۹- اگر کارت پستی از بناهای ایران باستان دارید به کلاس بیاورید و روی تابلو، نصب و آن مکان را به هم کلاسی‌هایتان

معرفی کنید. برعهده دانش آموز